Ҫӗнелет ялсен сӑн-сӑпачӗ

Ялти клуба ял халӑхӗ турӗ

Катькас ял тӑрӑхне кӗрекен Яраксемпе Карамалькассисемшӗн ку ҫул уйрӑмах асра юлать: тахҫанхи ӗмӗт пурнӑҫа кӗрет вӗсен. Ҫитес вӑхӑтрах Ярак ялӗнче ҫӗнӗ клуб хӑйӗн алӑкӗсене уҫӗ. Ял халӑхӗ хӑйӗн вӑйӗпе хӑй тӑрӑшса турӗ ӑна. 73 ҫул каяллахи пӗчӗк йывӑҫ клуб ку ялсенче пурӑнакансемшӗн тӑвар иккенне тахҫанах туйрӗҫ вӗсем. Ку ял ҫыннисем яланах хӑйсен пӗрлӗхӗпе тата туслӑхӗпе палӑрса тӑнӑ. Паян та ҫаплах. Халӑх йӑли-йӗркине те тытса пыраҫҫӗ кунта. Пушӑ вӑхӑта яланах пӗрле пуҫтарӑнса ирттерме хӑнӑхнӑ. Кирек епле мероприятие те ҫак пӗчӗк клубрах ирттереҫҫӗ. Кунти художество пултарулӑх ушкӑнӗ ҫулсеренех хӑйӗн пултарулӑхӗпе савӑнтарать. Ярапайкасси ял тӑрӑхӗнчи Вускасси, Сыпай, Иштерек ялӗсенчи ҫамрӑксем те каҫхине кӳршӗсен культура вучахне ҫӳреме кӑмӑлласҫӗ.

–Тӑрӑшсан, хамӑр вӑйпа тума пултаратпӑр вӗт клуба, – ҫапла шутларӗҫ вӗсем пӗр 10 ҫул каярах ирттернӗ асӑннӑ ялсен пӗр пуххӑвӗнче. Активистсем ялта сахал мар: Е.Е. Ерагин, А.В. Клопов, С.Л. Иванов, В.Т. Голубев, Э.Н. Иванов, А.А. Фомина тата ыттисем те. Пурте пӗр саслӑн пулса ку ӗҫе йӗркелесе пыма Р.Г. Замятина шанчӗҫ.

Вырӑнти ял хуҫалӑх предприятийӗ уйӑрса панӑ 6 гектар ҫӗр пушӑ выртмарӗ: ҫӗр улми, купӑста, кӑшман лартса ҫитӗнтерчӗҫ. Ӑна сутса тунӑ укҫапа строительство материалӗсене туянчӗҫ. Район администрацийӗ те пуҫаруллӑскерсене тӳрех 100 пин тенкӗ уйӑрса пачӗ. Ҫуртне те халӑх вӑйӗпех нимелле хӑпартса лартрӗҫ. Ытти ӗҫсене те.

Ҫурт лартса курнӑ ҫын лайӑх пӗлет. Малтан мӗн кирлине йӑлт хатӗрлесе хумасан, туххӑмрах кермен пек ҫурт ҫӗкленсе лармасть. Укҫа-тенкӗ ҫитменнипех клуб тӑвас ӗҫ чарӑнса та ларчӗ. 2003 ҫулта чарӑннӑ ӗҫ тепӗр 3 ҫултан ҫӗнӗрен пуҫланчӗ. Тӑррине витрӗҫ, шалти ӗҫсене пуҫларӗҫ. Паян вӗсене туса пӗтермелли ҫеҫ юлнӑ. Ҫурта ҫут ҫанталӑк газӗ кӗртнӗ. Электрохуҫалӑх валли мӗн кирлине йӑлтах туяннӑ. Шалти ӗҫсене вара пӗтӗмпе 4-ӑн пурнӑҫлаҫҫӗ. Ҫав шутра – клуб директорӗ Р.Г. Замятин хӑй те.

Ял ҫыннисемпе пӗр чӗлхе тупса, вӗсен пурнӑҫне интереслӗ тума пӗлнипе пӗрлех унӑн аллисем те ылтӑн. Клубри паркет урайне те вӑл хӑех сарнӑ. Материалӗсене те хӑй пек ӑста ҫынсене ҫывӑх пӗлнӗрен йӳнӗ хакпа туянма пултарнӑ.

– Ку материалӑн тӑваткал метр хакӗ – 1040 тенкӗ, эпир ӑна 350 тенкӗпе илсе килтӗмӗр, – паллаштарать вӑл. – Унтан Рудольф Германович сӑпайлӑн ҫапла хушса хурать:

– Ҫакӑн пек халӑх суйланӑ депутат пур чух ҫӗнӗ клуб тумасан пире ҫылӑх та. Кӑна вӑл Муркашри чӑх-чӗп фабрикин директорӗ Н.Г. Ванеркин ҫинчен калать. Чӑннипех те, клуб тума пуҫланӑранпа мӗнпе кӑна пулӑшмарӗ пулӗ вӑл. Строительство материалӗсемпе те, транспортпа та. Уйрӑм ӗҫ бригади те уйӑрса пачӗ фабрикӑран.

Катькас ял тӑрӑхӗ те ҫулсеренех юлашки икӗ ҫулта 100-шер пин тенкӗ уйӑрчӗ. Кӑҫал ку суммӑна 150 пине ҫитерчӗ.

– Хӑмисене Николай Григорьевич илсе пачӗ, – тет Рудольф Германович чӳрече ҫине кӑтартса. – Рамисене вара ял тӑрӑхӗн депутачӗ Анатолий Васильевич Клопов туса пачӗ.

Никам та ман хамӑн та ӗҫ нумай, вӑхӑт ҫук, тесе тӑмаҫҫӗ кунта. Стенисене хӑт кӗртессине те ҫак ялсенчи штукатур-малярсемех турӗҫ. Кӑнтӑрла Шупашкарта ӗҫ вырӑнӗнче, ӗҫ хыҫҫӑн – Ярак клубӗнче. Хутса ӑшӑтмалли системӑна кӗртесси те йӳнӗ ӗҫ мар – кунта та укҫа перекетлерӗҫ. Ялта пӗр-икӗ ҫын пӗлнипе пурнӑҫларӗҫ ку ӗҫе. Клуб территорине хӑт кӗртессипе Яраксене ял тӑрӑхӗнчи тепӗр 6 культура учрежденийӗ те пулӑшма хирӗҫ пулмарӗ.

Ҫав вӑхӑтрах кунтан инҫех мар вырнаҫнӑ стадиона та каҫсерен 100 ҫын таран пухӑнма май тупать. Рудольф Германович малашнехи ӗҫе клубпа стадиона пӗр комплекс пек туса йӗркелесе пырасшӑн.

– Ялти ҫынсен юбилей е ҫуралнӑ кун тӑвас тесен кафесене кайма инҫерех. Мӗншӗн ҫӗнӗ клубра пӗрле пуҫтарӑнса илемлӗ программӑпа ирттерес мар ӑна, – калаҫура пӗчӗккӗн ӗмӗчӗсем тухсах пыраҫҫӗ Рудольф Германовичӑн.

Чӑннипех те 80 вырӑнлӑх клубра тем тума та пулать. Кӑмӑл ҫеҫ кирлӗ. Вӑл та Яраксен пӗчӗк мар.

– Ҫӗнӗ клубра пултарулӑх ушкӑнне татах анлӑлатасшӑн, программине пуянлатасшӑн, – тет Рудольф Германович. – Унта ҫӗнӗ библиотека пулмалла. Шкул ҫулне ҫитмен ачасем валли тӗрлӗрен кружоксем йӗркелесшӗн.

Клуб территорийӗнче вара Яраксем ача-пӑча паркӗ тӑвас шухӑш пур. Спорт вӑййисене выляма та пур услови те пулӗ. Юбилейсемпе туйсем ирттерессi те, паллӑ ҫыннисем тӗл пулусем йӗркелесси те пуҫра пур ӗнтӗ.

Ӗмӗтсемпе шухӑшсем ҫителӗклех Яраксемпе Карамалькассисен. Вӗсем хӑйсен ҫакӑн пек пултаруллӑ, хӑй ӗҫӗшӗн ҫунса тӑракан клуб ертӳҫи пулнипе хӗпӗртеҫҫӗ. Рудольф Германович вара ял ҫыннисем ӗҫчен те хастар пулнӑран савӑнать. Клуб тунӑ хушӑрах кашни килтен 1 пин тенкӗ пуҫтарса ялӑн икӗ урамӗпе ик енчен те паха тимӗртен карта туса лартрӗҫ. Чӑннипех те пурӑнас тесех пурӑнаҫҫӗ Яраксем, ӗҫлес тесех ӗҫлеҫҫӗ.

Л.ПАВЛОВА.

Сӑн ӳкерчӗкре: клуб тума Муркашри чӑх-чӗп фабрикин ӗҫченӗсем те пулӑшрӗҫ.

Район судӗнче

Информаци технологийӗсемпе усӑ курса

Хальхи вӑхӑтра информаци пӗлтерӗшӗ пысӑк. Ытларах та ытларах ҫӗрте компьютерсемпе усӑ кураҫҫӗ, информаци технологийӗсем пурнӑҫа кӗреҫҫӗ, ҫавна май вӗсем ҫынсен ӗҫне-хӗлне ҫӑмӑллатаҫҫӗ. Ҫакӑнтан вара право тӗрӗслӗхне тивӗҫтерес ӗҫ те айккинче тӑрса юлмарӗ. Хальхи вӑхӑтра судсенче электронлӑ майсемпе анлӑ усӑ курма тытӑнчӗҫ.

Унччен «Раҫҫей суд системине 2002–2006 ҫулсенчен аталантарасси ҫинчен» Федераллӑ тӗллевлӗ программа вӑйра тӑнӑ пулсан, халӗ кун пек программӑна 2007–2011 ҫулсем валли йышӑннӑ. Унта палӑртнӑ задачӑсене пурнӑҫлассипе судсенче хальхи информацие компьютер технологийӗсемпе усӑ курни питех те пысӑк пӗлтерӗшлӗ.

Ҫапла вара Муркаш район сучӗн сайчӗ 2006 ҫулта ӗҫлеме тытӑнчӗ. Халӗ ӑна ҫӗнетес тата аталантарас ӗҫсем сарӑлса пыраҫҫӗ.

Суд сайтӗнче суд участокӗсенчи мировой судьясем пӑхса тухнӑ ӗҫсем пирки статьясем тӑтӑшах пичетленеҫҫӗ. Ытти информаципе те паллашма пулать. Малашне вара район сучӗн сайчӗ ҫине саккунлӑ вӑя кӗнӗ суд йышӑнӑвӗсене те вырнаҫтарма палӑртатпӑр.

Судра сайт йӗркеленипе пӗрлех информаци киоскне йӗркелеме пӑхнӑ. Унта граждансем хӑйсене интереслентерекен кирек епле информацие те илме пултарӗҫ.

Пӗтӗмлетсе ҫавна каласшӑн. Ытти судсенчи пекех, Муркаш район судӗнче те информаци технологийӗ анлӑ ҫул илет. Ку енӗпе ӗҫлемелли те сахал мар-ха. Район ҫыннисене район сучӗн сайтне пӗлтеретпӗр: morgaushsky.chv.sudrf.ru, электронлӑ почта вара: morg_sud@cbx.ru.

В. ИВАНОВ,
район сучӗн администраторӗ.

Вулакансемпе чирлисене пӗлме

Вӑхӑтлӑх чӑрмавшӑн каҫару ыйтатпӑр

Хальхи вӑхӑтра районта кӑна мар, республикӑра та шывпа тивӗҫтересси епле пысӑк пӗлтерӗшлӗ ыйтусенчен пӗри пулни пурне те паллӑ. Шыв пӑрӑхӗсем, башньӑсем 50-шар ҫул каялла тунӑскерсем. Вӗсемпе усӑ курмалли вӑхӑт тухнӑ та ӗнтӗ. Ҫӗнӗрен тума вара укҫа-тенкӗ сахал мар кирлӗ. Ҫавӑнпа та май килнипе усӑ курса ҫӗннисене тунипе пӗрлех киввисене те юсаса вӗсемпе усӑ курма тивет. Апла пулин те пирӗн районта ӗҫмелли шывпа тивӗҫтересси, ытти чылай районсемпе танлаштарсан, ҫӳллӗрех шайра.

Районти тӗп больница пирки те ҫавнах каламалла. Кунта шыв парса тӑракан башньӑна 1950-мӗш ҫулсен вӗҫӗнче хута янӑ. Вӑл кивелсе ҫитнӗ ӗнтӗ. Юсав ӗҫӗсем туса ирттермесӗр унпа ниепле те усӑ курма май ҫук. Мӗншӗн тесен башньӑран шыв юхса тӑни те палӑрма пуҫларӗ. Ҫавӑнпа та башньӑн тӗпне пӗтӗмпех ҫӗнӗрен улӑштарма йышӑнтӑмӑр. Юсав ӗҫӗсене тытӑннӑ май больницӑра чӑннипех те иртнӗ канмалли кунсенче тата тунти кун крансем патне шыв пырса тӑмарӗ. Ҫапах та больница пӗр кун та шывсӑр ларман. Мӗншӗн тесен ятарлӑ транспорт уйӑрнӑ, больницӑна кирлӗ таран шыв турттарса тӑрассине йӗркеленӗ. Прачечнӑй та, столовӑй та унччченхи пекех йӗркеллӗ ӗҫлеҫҫӗ.

Ҫак кунсенчех юсав ӗҫӗсене вӗҫлеме палӑртнӑ. Вӑхӑтлӑх чӑрмавшӑн больницӑра сипленекенсенчен каҫару ыйтатпӑр.

В. ДАНИЛОВ,
районти тӗп больницӑн тӗп врачӗ.

Ял тӑрӑхӗсенче

Ырӑ ӗҫсем ытларах пулччӑр

Асатте-асаннесен ырӑ йӑлипе авалах ялсенче пӗрлехи уявсем ирттернӗ. Кун пек уява Москакасси ял тӑрӑхӗнчи Ситуккасси ялӗнче нумай пулмасть ирттерчӗҫ. Пӗрремӗш ҫул мар, ҫиччӗмӗш ҫул ӗнтӗ. Мӗнрен тытӑнчӗ-ха ӑна ирттерме пуҫӑнасси? 2002 ҫулта Ситуккасси ялне «кӑвак ҫулӑм» килме тытӑнчӗ. Шӑпах ҫавӑн чухне Елена Петрова депутат йӗркеленипе тата ял ҫыннисем тӑрӑшнипе ял уявне пӗрремӗш хут ирттерчӗҫ.

Кӑҫал та уяв ирттерме сӑлтав пулмарӗ мар. Ял хушшине асфальт ҫул сарса парса пысӑк савӑнӑҫ кӳчӗҫ ҫул-йӗр тӑвакансем. Кунпа пӗрлех ял тӑрӑхӗ тӑрӑшнипе ялти пӗвесен пуҫӗсене те юсаса хӑварма вӑй ҫитерчӗҫ Ситуккассисем.

Асфальт ҫула савӑнӑҫлӑ лару-тӑрура уҫрӗҫ. Мӑн Сӗнтӗр чиркӗвӗнчен килнӗ Игнатий атте ҫветтуй шыв сапса ҫул ҫинче инкек-синкексӗр ҫӳреме пиллерӗ.

Хӑйӑва каснӑ май ООО «Автодорсервис» участок пуҫлӑхӗ Н.Е. Николаев ял ҫыннисене, район пуҫлӑхне Ю.А. Иванова, ял тӑрӑхӗн пуҫлӑхне ӗҫе пулӑшнӑшӑн пысӑк тав сӑмахӗ каларӗ.

Уяв уявах. «Шуҫӑм» пултарулӑх ушкӑнӗн юрри-ташши, тулли кӗрекери апат-ҫимӗҫ, тӗрлӗрен спорт вӑййисем пурин кӑмӑлне те кайрӗҫ.

Ахальтен каламан ӗнтӗ ваттисем: «Пӗччен суран – типсех пырать, халӑх сурать – кӳлӗ пулать». Ҫак шухӑшах палӑртрӗ хӑйӗн сӑмахӗнче ял старости Е. Петрова. Унӑн малашнехи тӗллевӗ вара – ытти урамсене те асфальт ҫулсем сарма тимлесси. Ҫавӑн пек вӗри чӗреллӗ тата маттур ҫыннисем пулсан, пирӗн пурнӑҫ татах лайӑхланасса шанас килет.

Г. ГОЛУБЕВА,
Москакассинчи Культура ҫуртӗн директорӗ.

Ырӑ ӗҫ

Ҫӑл куҫ ҫумӗнче часовня уҫӑлчӗ

Иртнӗ шӑмат кун православи тӗнне ӗненекенсем Серафим Саровский ҫветтуйӑн кунне паллӑ турӗҫ. Каршлӑхри Александр Невский ячӗллӗ арҫынсен мӑнастирӗнчи Виталий атте каланӑ тӑрӑх, вӑл хӑй вӑхӑтӗнче мӑнастире кайса, Турра юрӑхлӑ пулнӑ, Турӑран парнине тивӗҫнӗ – унӑн кӗллисем ҫынсене пулӑшма пуҫланӑ.

– Паянхи ҫӑмӑл мар лару-тӑрура пире унӑн пулӑшӑвӗ ҫав тери кирлӗ. Пире яланах хӑйӗн кӗллисемпе пулӑшса тӑтӑр вӑл, – терӗ Виталий атте кӗлӗ вӗҫленнӗ хыҫҫӑн.

Ҫак ҫветтуй кунӗ Каршлӑхри мӑнастирте пурӑнакансемшӗн те, кунта кӗлле ҫӳрекенсемшӗн те тепӗр паллӑ ӗҫпе асра юлчӗ. Серафим Саровский ячӗпе кӗлӗ ирттернӗ хыҫҫӑн кунта ҫӗнӗ часовня уҫӑлчӗ. Кӗлле килнисем пурте унта хӗреслӗ ҫул туса кайрӗҫ.

– Ку часовньӑна Турӑ Амӑшӗн чӗрӗлӗх кӳрекен ҫӑл куҫӗн турӑшӗ ячӗпе светить тунӑ, – терӗ Виталий атте. – Кунта, ҫӑл куҫсен сассиллӗ таса вырӑнта, кирек хӑш вӑхӑтра та килсе кӗл тума, пулӑшу ыйтма май пур.

Вӑл часовньӑна тума Муркаш район администрацийӗ пулӑшнине паллӑ турӗ. Район пуҫлӑхне Ю.А. Иванова тата вӑл ертсе пыракан коллективна ҫак пархатарлӑ ӗҫшӗн тав турӗ.

Юлашки вӑхӑтра ҫынсенче ӗненӳ туйӑмӗ ытларах палӑрма пуҫларӗ. Ҫакна ҫав кун Каршлӑхри мӑнастире кӗлле нумай ҫын пуҫтарӑнни те ҫирӗплетсе парать. Апла пулсан район пуҫлӑхӗн Ю.А. Ивановӑн сӑмахӗсем пурнӑҫра пӗр килеҫҫӗ. Вӗсемпе ниепле килӗшмесӗр тӑма май ҫук:

– Паян вӑхӑчӗ ҫавӑн пек: пирӗн хамӑр чунсене тасатма вӑхӑт ҫитрӗ. Ҫак часовня пуриншӗн те чун тӗлӗшӗнчен те, сывлӑх енчен те тасалмалли вырӑн шутлантӑр, – терӗ Юрий Александрович.

Каршлӑха килнисем пурте кунти Александр Невский тата Серафим Саровский ҫӑл куҫӗсенчен шыв ӗҫрӗҫ. Мӑнастирти чиркӗве пурте хӗреслӗ ҫул тусах таврӑнчӗҫ.

Л. ТУКТИНА.

Сӑн ӳкерчӗкре: хӗреслӗ ҫул вӑхӑтӗнче.
Автор сӑн ӳкерчӗкӗ.